

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.008.02.2016
P/16/045

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/045 – „Ochrona jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia”
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Michał Nowak, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/9/2016 z dnia 6 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd ¹ Gminy Radziechowy - Wieprz ² , Wieprz 700, 34-381 Radziechowy
Kierownik jednostki kontrolowanej	Maciej Mika, Wójt ³ Gminy Radziechowy-Wieprz (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności⁴

Ocena ogólna

Kontrola wykazała, że *Gmina* nie posiadała pełnych danych o ujęciach wody przeznaczonej do spożycia dla ludzi, które znajdowały się na jej terenie. Wynikało to z faktu, że zaopatrzenie mieszkańców *Gminy* w wodę pitną realizowane było przez trzy działające spółki wodne, w stosunku do których - zgodnie z art. 178 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne⁵ - kontrolę i nadzór nad działalnością sprawował Starosta Żywiecki⁶. Spółki te w oparciu o aktualne, udzielone przez *Starostę* pozwolenia wodnoprawne eksploatowały łącznie osiem ujęć wody, z czego cztery podziemne i cztery powierzchniowe.

Gmina posiadała uchwalone dokumenty planistyczne w postaci Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego⁷ oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego⁸, które zostały pozytywnie zaopiniowane przez właściwe organy. W obydwu tych dokumentach uwzględniono zagadnienia związane z ochroną wody i jej ujęć, a na mapach - będących integralną ich częścią - zaznaczono ustanowione strefy ochrony pośredniej dla rzeki Koszarawa oraz ujęcia wody pitnej, które znajdowały się na obszarach objętych tymi dokumentami.

Stopień ujmowania wody i utylizacji ścieków w gminie NIK ocenia jako wysoki (96,5%). Negatywnie ocenić należy jednak fakt, że *Gmina* nie dysponowała wiedzą na temat sposobu zagospodarowania ścieków ze 124 nieruchomości, które nie zostały podłączone do kanalizacji i które - wg posiadanej przez *Urząd* wiedzy - nie posiadały przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych. Brak tej wiedzy uniemożliwił Wójtowi wydanie w uzasadnionych przypadkach, na podstawie art. 5 ust. 7 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁹, decyzji nakazującej

¹ Zwany dalej „Urzędem”.

² Zwana dalej „Gminą”.

³ Zwany dalej „Wójtem” Poprzednio (tj. do listopada 2014 r.) stanowisko Wójta Gminy Radziechowy – Wieprz zajmował Pan Grzegorz Figura.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmierne utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

⁵ Dz. U. z 2015 r., poz. 469 ze zm., zwane dalej „Pw”.

⁶ Zwany dalej „Starostą”.

⁷ Przyjęty Uchwałą Nr XLIII/284/14 Rady Gminy Radziechowy–Wieprz z dnia 27 marca 2014 r., zwany dalej „MPZP”, obejmujący swoim zakresem całość terenów przewidzianych do zabudowy.

⁸ Przyjęte Uchwałą Nr XXXVIII/235/13 Rady Gminy Radziechowy–Wieprz z dnia 28 listopada 2013 r., zwane dalej „Studium”.

⁹ Dz. U. z 2016 r., poz. 250, zwane dalej „ucpg”.

realizację przez właściciela nieruchomości obowiązku, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 tej ustawy¹⁰.

Wójt nie realizował obowiązku informowania mieszkańców *Gminy* o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, o którym mowa w art. 12 ust. 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹¹, ani poprzez publikację stosownych informacji na stronach internetowych *Urzędu* (BIP), ani w inny powszechnie dostępny sposób. Miało to miejsce mimo tego, że Wójt otrzymał od Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Żywcu¹² obszarową ocenę jakości wody za lata 2012 i 2015.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Stosowanie ograniczeń w użytkowaniu wód i powierzchni ziemi związanych z ustanowieniem strefy ochronnej ujęcia wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Opis stanu faktycznego

1.1 Gmina nie posiadała własnych ujęć wody przeznaczonych do spożycia przez ludzi ani nie zarządzała ujęciami wody na swoim terenie. Podmiotami prowadzącymi na terenie *Gminy* działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę były trzy spółki prawa wodnego: Spółka Wodno-Ściekowa Przybędza¹³, Spółka Wodno-Ściekowa w Radziechowach¹⁴ oraz Spółka Wodno-Ściekowa Wieprz¹⁵.

Spółka *Przybędza* była właścicielem dwóch ujęć podziemnych (źródło nr 1 i 2) zlokalizowanych w sołectwie Radziechowy o łącznej wydajności maksymalnej 3,32 m³/h¹⁶. Do 30 kwietnia 2016 r. Spółka ta posiadała również pozwolenie wodnoprawne na awaryjne korzystanie z wód ujęcia powierzchniowego na potoku *Przybędza*, z którego na stałe korzystała Spółka *Radziechowy*. W pozwoleniach wodnoprawnych dla tego ujęcia¹⁷ stwierdzono, że jego wydajność maksymalna wynosi 9,36 m³/h¹⁸. Obydwa ww. ujęcia zlokalizowane są na terenach leśnych należących do PGL Lasy Państwowe Nadleśnictwo Węgierska Górka.

Spółka *Radziechowy* posiadała prawo pobierania wody z czterech ujęć powierzchniowych, które znajdowały się na terenach leśnych¹⁹:

- ujęcia „Pod Sotem” o wydajności maksymalnej 3,6 m³/h²⁰,
- ujęcia na potoku *Wieśnik* o wydajności maksymalnej 1,51 m³/h²¹,
- ujęcia awaryjnego „na Cebulce” o wydajności maksymalnej 3,132 m³/h²²,
- ujęcia na potoku *Przybędza* o wydajności maksymalnej 12,24 m³/h²³.

¹⁰ Zgodnie z tym przepisem, właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku poprzez przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach odrębnych.

¹¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 139 ze zm., zwana dalej „*uzzw*”.

¹² Zwanego dalej „*PPIS*”.

¹³ Zwana dalej „*Spółką Przybędza*”.

¹⁴ Zwana dalej „*Spółką Radziechowy*”.

¹⁵ Zwana dalej „*Spółką Wieprz*”.

¹⁶ Pozwolenie wodnoprawne wydane decyzją Starosty Żywieckiego z 1 kwietnia 2016 r. nr WOŚ.6341.8.3.2016 przewidywało również $Q_{sr} = 79,63$ m³/dobę i $Q_{max} = 29.064,95$ m³/rok.

¹⁷ Ważne do 30 kwietnia 2016 r. pozwolenie wodnoprawne wydane decyzją Starosty Żywieckiego z 25 kwietnia 2006 r. nr WOŚ-gw-6223/02/06 oraz pozwolenie wodnoprawne wydane decyzją Starosty Żywieckiego z 15 kwietnia 2016 r. nr WOŚ.6341.8.6.2016.

¹⁸ W pierwszym z ww. pozwoleń stwierdzono, że pobór maksymalny wynosi 2,6 l/s (tj. 9,36 m³/h) i $Q_{sr} = 224,6$ m³/dobę, a w drugim, że $Q_{sr} = 0,51$ m³/dobę i $Q_{max} = 187,2$ m³/rok.

¹⁹ Również należących do Lasów Państwowych Nadleśnictwo Węgierska Górka.

²⁰ Pozwolenie wodnoprawne wydane decyzją Starosty Żywieckiego z 18 sierpnia 2011 r. nr WOŚ.6341.01.2011 przewidywało również $Q_{sr} = 69,0$ m³/dobę i $Q_{max} = 690,0$ m³/rok.

²¹ Pozwolenie wodnoprawne wydane decyzją Starosty Żywieckiego z 22 stycznia 2013 r. nr WOŚ.6341.15.2012 przewidywało również $Q_{sr} = 52$ m³/dobę i $Q_{max} = 19.000$ m³/rok.

²² Pozwolenie wodnoprawne wydane decyzją Starosty Żywieckiego z 19 grudnia 2008 r. nr WOŚ-gw-6223/27/08 przewidywało pobór maksymalny w ilości 0,87 l/s (tj. 3,132 m³/h) i $Q_{sr} = 75,17$ m³/dobę.

W wydanych przez Starostę dnia 25 kwietnia 2006 i 15 kwietnia 2016 r. pozwoleniach wodnoprawnych na korzystanie z ujęcia powierzchniowego na potoku Przybędza błędnie wpisano, że korzystającym z tego ujęcia będzie *Gmina*, a nie *Spółka Radziechowy*, która faktycznie z niego korzystała i korzysta. W trakcie kontroli NIK, Urząd wystąpił do Starosty o dokonanie w ostatniej z ww. decyzji stosownego sprostowania.

Spółka Wieprz była właścicielem dwóch ujęć wód podziemnych (studnia S-III i awaryjna studnia S-III bis) znajdujących się na terenie sołectwa *Wieprz*. Określona w pozwoleniu wodnoprawnym wydajność dla tego ujęcia wynosiła 14,5 m³/h²⁴. Ujęcia te znajdowały się na terenach łąk i nieużytków. Wg informacji przedstawionych przez ww. *spółki wodne*, dla żadnego z powyższych ujęć nie została ustanowiona strefa ochronna.

Ponadto, na terenie *Gminy* zbiorowe zaopatrzenie w wodę prowadziło również Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Żywcu²⁵, jednak zakres jego działalności obejmował wyłącznie Specjalną Strefę Ekonomiczną dla firmy Żywiec Zdrój, do której woda dostarczana była z ujęć znajdujących się poza granicami *Gminy*.

Wójt wyjaśnił, że *Gmina* nie posiada informacji, czy dla ww. ujęć wody zostały ustanowione strefy ochronne. Stwierdził również, że nie posiada informacji dotyczących funkcjonowania stref ochronnych ujęć wody, które wygasły.

(dowód: akta kontroli str. 7, 227-228, 229-230, 231-233, 260, 261-262, 264-266, 287-315, 318-349, 403, 408-410, 415-416)

Ogłędziny funkcjonujących na terenie *Gminy* ujęć wody przeznaczonych do spożycia wykazały, iż posiadały one pełne ogrodzenie (z siatki, betonu lub blachy) uniemożliwiające łatwe przedostawanie się do ujęcia niepowołanych osób i zwierząt. Były one również oznaczone tablicami informującymi o lokalizacji ujęcia wody²⁶. Nie stosowano dodatkowych form zabezpieczenia ujęć (np. w postaci monitoringu).

(dowód: akta kontroli str. 370-389)

Zgodnie z art. 16 ust. 1 uzw na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę wymagane jest uzyskanie od wójta gminy zezwolenia wydawanego w drodze decyzji. W prowadzonym przez *Gminę* rejestrze wydanych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków zamieszczono jedynie zezwolenie wydane dla *MPWiK*. Nie ujęto w nim natomiast spółek wodnych, gdyż – jak wyjaśnił *Wójt*: „*Spółkom wodno-ściekowym, zaopatrującym w wodę na terenie gminy nie zostały wydane takie zezwolenia, gdyż spółki wodne nie są przedsiębiorstwami, prowadzą swoją działalność na podstawie ustawy (...) Prawo wodne, zaspokajają potrzeby osób w nich zrzeszonych, a osiągnięty zysk przeznaczają wyłącznie na cele statutowe spółki, w przeciwieństwie do przedsiębiorstw, o których mowa w ustawie z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Spółka prowadzi działalność opisaną w art. 164 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne, wykonując wymienione tam czynności na rzecz zrzeszonych w niej osób, jej działalność mieści się w strukturach osobowych oraz organizacyjnych spółki i regulowana jest statutem i uchwałami jej organów. Natomiast przedsiębiorstwo uzyskujące zezwolenie*

²³ Ważne do 30 kwietnia 2016 r. pozwolenie wodnoprawne wydane decyzją Starosty Żywieckiego z 25 kwietnia 2006 r. nr WOS-gw-6223/02/06 oraz pozwolenie wodnoprawne wydane decyzją Starosty Żywieckiego z 15 kwietnia 2016 r. nr WOS.6341.8.6.2016. Pierwsze z nich przewidywało pobór maksymalny w ilości 3,4 l/s (tj. 12,24 m³/h) i Q_{sr} = 293,8 m³/dobę, a drugie pobór maksymalny w tej samej ilości oraz Q_{sr} = 181,49 m³/dobę i Q_{max} = 66.242,80 m³/rok.

²⁴ Pozwolenie wodnoprawne wydane decyzją Starosty Żywieckiego z 21 stycznia 2013 r. nr WOS.6341.14.2012. przewidywało również Q_{sr} = 14,5 m³/dobę i Q_{max} = 5.276,3 m³/rok. W pozwoleniu tym stwierdzono również, że wydajność eksploatacyjna studni S-III wynosi 47,9 m³/h przy depresji s = 3 m, studni S-III bis 38,0 m³/h przy depresji s = 4,2 m.

²⁵ Zwana dalej „*MPWiK*”.

²⁶ Ujęcia wody *spółki Radziechowy* oznaczone były tablicami niebieskimi, na których widniał biały napis: „UJĘCIE WODY DLA RADZIECHÓW”, a ujęcia wody *spółki Przybędza* białymi tablicami na których niebieskimi literami napisano „STREFA OCHRONNA” i „UJĘCIE WODY”. Ujęcie *spółki Wieprz* oznakowane było tablicami spełniającymi wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 maja 2004 r. w sprawie wzorów tablic informujących o strefie ochrony ujęcia wody (Dz. U. Nr 136, poz. 1457 ze zm.).

działa w trybie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków – prowadzi działalność gospodarczą”.

(dowód: akta kontroli str. 260-261, 265)

- 1.2 W części opisowej *Studium* wymieniono wszystkie znajdujące się na terenie *Gminy* ujęcia wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, nie wprowadzając jednak – z uwagi na fakt, że nie ustanowiono dla nich stref ochronnych – szczegółowych nakazów i zakazów dla terenów z nimi sąsiadujących. Ujęcia te zaznaczono także na mapie stanowiącej załącznik do tego dokumentu.

Na mapach *Studium* uwzględniono istnienie na obszarze *Gminy* strefy ochrony pośredniej dla rzeki Koszarawa, jaka została ustanowiona rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej²⁷ w Krakowie z dnia 27 grudnia 2012 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej dla ujęcia wody powierzchniowej z rzeki Koszarawy dla aglomeracji żywieckiej na potrzeby Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Żywcu²⁸, jednakże część opisowa *Studium* nie odnosiła się w sposób bezpośredni do ograniczeń wynikających z § 4 tego rozporządzenia.

W części opisowej *MPZP* zamieszczono wyłącznie ogólne zapisy o ochronie wód podziemnych i powierzchniowych (strefy ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych, obszaru Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oraz strefy ochrony pośredniej ujęcia wód powierzchniowych rzeki Koszarawy), nie odnosząc się jednak szczegółowo do znajdujących się na terenie *Gminy* ujęć wody. Na mapach stanowiących integralną część *MPZP* zaznaczono wyłącznie ujęcia podziemne wód należące do *Spółki Wieprz*, które znajdowały się na obszarze objętym planem oraz granice strefy ochrony pośredniej dla rzeki Koszarawa.

Odnosząc się do powyższego Wójt wyjaśnił, że „wymieniliśmy tylko jedno ujęcie wody, ponieważ w obowiązującej nas dokumentacji jest tylko jedno ujęcie, pozostałe zlokalizowane są na terenach nie objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, a znajdują się na terenie Lasów Państwowych”.

(dowód: akta kontroli str. 12-70, 261, 263-264, 316-317, 403, 405-407)

Zarówno *MPZP*, jak i *Studium* uzyskały pozytywną opinię Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach²⁹, Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz Dyrektora RZGW.

(dowód: akta kontroli str. 71-150)

- 1.3 W *Urzędzie* nie stwierdzono przypadku wydania w badanym okresie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia, dla którego przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko.

Urząd przeprowadził siedem postępowań dotyczących oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, z czego w dwóch przypadkach³⁰ wydane zostały decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia, przy czym w obydwu przypadkach *Wójt* wydał postanowienie o braku potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Wydanie postanowień zostało poprzedzone uzyskaniem pozytywnych opinii *RDOŚ* i *PPIS*.

Żadne z przedsięwzięć objętych postępowaniami nie było zlokalizowane w odległości mniejszej niż 100 m od ujęć wody znajdujących się na terenie *Gminy*.

(dowód: akta kontroli str. 151-226)

- 1.4 Według danych posiadanych przez *Gminę*, do kanalizacji sanitarnej podłączonych było 3.285 nieruchomości³¹, tj. 92,6% zabudowanych nieruchomości na terenie *Gminy*. *Urząd* prowadził ewidencję nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe,

²⁷ Zwanego dalej „Dyrektorem RZGW”

²⁸ Dz.Urz.Województwa Śląskiego z 2012 r., poz. 6061.

²⁹ Zwanego dalej „RDOŚ”.

³⁰ W postępowaniach: „Żywiec Zdrój – budowa zakładu produkcyjnego wody i napojów butelkowanych wraz z infrastrukturą towarzyszącą” oraz „Przebudowa drogi gminnej, miejscowość Brzuśnik”.

³¹ Z łącznej liczby 3.549 budynków znajdujących się na terenie *Gminy*.

do której wpisanych było 130 nieruchomości (3,7%). Z przydomowych oczyszczalni ścieków korzystali mieszkańcy 10 nieruchomości (0,3%). Brak było natomiast informacji o pozostałych 124 nieruchomościach (3,5% ogółu nieruchomości).

Odnosząc się do powyższego Wójt wyjaśnił, że: „*Nie mamy informacji o budynkach, które nie posiadały żadnego z tych urządzeń i odprowadzały ścieki bezpośrednio do ziemi*” oraz że „*Gmina (...) prowadzi rejestr zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków na podstawie uzyskanych informacji ze sprawozdań kwartalnych podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych oraz informacji ze Związku Międzygminnego ds. Ekologii w Żywcu. Powyższe informacje nie obejmują dokładnej lokalizacji ww. obiektów oraz ich pojemności, czy też zastosowanej technologii. Nie ma też prawnej możliwości, by właściciele nieruchomości przekazywali te informacje Gminie. Nawet w przypadku braku wypełnienia obowiązków przewidzianych w art. 5 ust. 1 pkt 3-3b ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2016 r., poz. 250) wójt gminy nie może wydać decyzji nakazującej wykonanie tych obowiązków, o czym mówi art. 5 ust. 8 ww. ustawy.*”

Odnosząc się natomiast do działań, jakie Gmina zrealizowała w zakresie przeciwdziałania zanieczyszczeniu ściekami, stwierdził, że: „*w Gminie (...) budowana była sieć kanalizacyjna obejmująca wszystkie sołectwa Gminy przez Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu w latach 2011-2012 w ramach Projektu „Oczyszczanie ścieków na Żywiecczyźnie”. Gmina partycypuje w kosztach inwestycji. W ramach kontraktu 21a w sołectwie Juszczyzna, Brzuśnik, Bystra oraz Radziechowy Górne wykonano 57 km kanalizacji. W latach 2013-2014 w ramach kontraktu 21 b wybudowano w sołectwie Radziechowy Dolne, Wieprz i Przybędza 44,75 km kanalizacji*”.

(dowód: akta kontroli str. 229, 231-232, 234-236, 262, 266)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Z informacji przedstawionych NIK³² w trakcie kontroli wynika, że Urząd nie posiadał pełnej wiedzy o ujęciach wody znajdujących się na terenie Gminy, w tym o wydanych dla nich pozwoleniach wodnoprawnych i ustanowieniu dla nich lub nie stref ochronnych. Szczegółowe dane dotyczyły jedynie ujęć należących do Spółki Wieprz, a w zakresie pozostałych ujęć udzielono kontrolującym jedynie ogólnych informacji o ilości, rodzaju ujęć oraz spółkach wodnych nimi administrujących. Urząd nie posiadał również wiedzy na temat sposobu odprowadzania ścieków przez właścicieli co najmniej 124 nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji zbiorczej lub nieposiadających takich urządzeń jak zbiorniki bezodpływowe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków.

W tej sytuacji NIK zwraca uwagę, że zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt. 1 i 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym³³, sprawy ochrony środowiska oraz gospodarki wodnej, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków należą do zadań własnych gminy, a co za tym idzie, Urząd powinien wykazać większe zaangażowanie w zakresie pozyskania informacji mających bezpośredni wpływ zarówno na bezpieczeństwo zaopatrzenia mieszkańców Gminy w wodę, jaki zapewnienie funkcjonującym ujęciom bezpieczeństwa, zwłaszcza przed ich zanieczyszczeniem. Uwaga ta jest tym bardziej uzasadniona, że brak wiedzy o sposobie utylizacji przez niektórych właścicieli nieruchomości nieczystości ciekłych uniemożliwił Wójtowi wydanie, w uzasadnionych przypadkach, na podstawie art. 5 ust. 7 *ucpg*, decyzji nakazującej realizację przez właściciela nieruchomości obowiązku, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 tej ustawy. Ponadto brak tej wiedzy może - zdaniem NIK - w istotny sposób utrudniać prawidłowe reagowanie na ewentualne sytuacje kryzysowe.

³² Zestawienie ujęć wody na terenie Gminy.

³³ Dz. U. z 2016 r., poz. 446.

2. Wykonywanie obowiązków sprawozdawczo-informacyjnych dot. wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Opis stanu faktycznego

2.1 Gmina nie była właścicielem ani zarządcą ujęć wody, w związku z czym nie była zobowiązana do przesyłania Marszałkowi Województwa informacji o ilości i jakości pobranej wody podziemnej i powierzchniowej, informacji o wysokości należnych opłat, a także sprawozdań OS-3 i M-06.

(dowód: akta kontroli str. 227-228,316-317)

2.2 W latach 2013-2016 Gmina otrzymała od PPIIS trzy okresowe oceny jakości wody:

- pismo z dnia 26 lutego 2013 r.³⁴ dotyczące jakości wody dostarczanej mieszkańcom przez wodociągi należące do spółek Radziechowy, Przybędza i Wieprz, w którym stwierdzono, że woda poddana badaniu była przydatna do spożycia;
- pismo z 17 czerwca 2013 r.³⁵ dotyczące jakości wody z wodociągu Przedszkola Publicznego w Juszczyńcu, w którym stwierdzono warunkową przydatność wody do spożycia (mętność – 2,7 NTU oraz barwa – nieprawidłowe zmiany);
- pismo z 18 grudnia 2015 r.³⁶ dotyczące jakości wody z wodociągu obiektu Agroturystyka „Bystra” w Bystrej, w którym stwierdzono brak przydatności wody do spożycia (bakterie grupy coli - 28 jtk/100ml).

W tym samym okresie do Urzędu wpłynęły z PPIIS tylko dwie obszarowe oceny jakości wody:

- pismo z dnia 1 marca 2013 r.³⁷ zawierające ocenę obszarową za rok 2012;
- pismo z 13 kwietnia 2016 r. zawierające ocenę obszarową za rok 2015.

Pierwsza z tych ocen zawierała dane wymienione w § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi³⁸, natomiast druga z ocen zawierała informacje wskazane w § 20 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi³⁹. W obu dokumentach pozytywnie oceniono jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Odnosząc się do tego, że do Urzędu nie wpłynęły z PPIIS obszarowe oceny jakości wody za lata 2013 i 2014 Wójt wyjaśnił, że: „Gmina nie podejmowała działań w tym zakresie. Z naszej praktyki wynika, iż gdyby wyniki obszarowej kontroli jakości wody były negatywne, Sanepid na pewno by nas o tym poinformował”.

Ponadto w dniu 20 kwietnia 2016 r. do Urzędu wpłynęła informacja od MPWiK o jakości wody podawanej do firmy Żywiec Zdrój, usytuowanej na terenie Gminy. Przedstawione wyniki badań dostarczanej wody nie wykazały nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 229, 232, 247-259, 403, 411-415)

2.3 W latach 2013-2016 do Gminy wpłynęło łącznie 241 wniosków o udostępnienie informacji publicznej⁴⁰, z czego tylko jeden (złożony 28 stycznia 2016 r.) dotyczył udzielenia informacji, gdzie w Biuletynie Informacji Publicznej⁴¹ Urzędu znajdowała się informacja dla mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W odpowiedzi udzielonej dnia 2 lutego 2016, Wójt poinformował wnioskodawcę, iż na terenie Gminy działają trzy spółki wodno-ściekowe, które zaopatrują mieszkańców gminy w wodę. Spółki te nadzorowane są przez Starostę Żywieckiego i dlatego w BIP Urzędu nie są zamieszczane informacje będące przedmiotem wniosku.

(dowód: akta kontroli str. 390-395)

³⁴ Data wpływu do Urzędu – 4 marca 2013 r.

³⁵ Data wpływu do Urzędu – 19 czerwca 2016 r.

³⁶ Data wpływu do Urzędu – 4 marca 2013 r.

³⁷ Data wpływu do Urzędu – 18 kwietnia 2016 r.

³⁸ Dz.U. Nr 61, poz. 417 ze zm.

³⁹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1989, zwanym dalej „rozporządzeniem jw pds”.

⁴⁰ 68 w 2013 r., 60 w 2014 r., 89 w 2015 r. i 24 w 2016 r.

⁴¹ Zwany dalej „BIP”.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia fakt, że w latach 2013-2016 *Wójt* nie realizował obowiązku określonego w art. 12 ust. 5 *uzzw* i nie informował mieszkańców *Gminy* o jakości wody przeznaczonej do spożycia ani poprzez *BIP*, ani w inny powszechnie dostępny sposób. Odnosząc się do powyższego *Wójt* wyjaśnił, iż nie informował mieszkańców *Gminy* o jakości wody, ponieważ na terenie *Gminy* „nie było żadnego przedsięwzięcia realizującego dostawę wody przeznaczonej do spożycia”.

Powyższego stanowiska nie można zdaniem NIK zaakceptować, gdyż wymóg informowania, o jakości wody wynika wprost z wymienionego wyżej przepisu ustawy, a podstawą do udzielania tego typu informacji powinny być przygotowywane przez *PPIS* i przekazywane do *Urzędu* obszarowe i okresowe oceny jakości wody.

(dowód: akta kontroli str. 230, 232, 262, 266, 391-393, 395)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że brak działań ze strony *Urzędu* w sytuacji nie otrzymania od *PPIS* corocznych obszarowych ocen jakości wody uniemożliwia, lub co najmniej utrudnia, realizację przez *Wójta* obowiązku, o którym mowa w art. 12 ust. 5 *uzzw*.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, ocenia działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴², wnosi o:

1. **Podjęcie przez *Wójta* działań mających na celu wyjaśnienie, w jaki sposób właściciele nieruchomości, które nie są podłączone do kanalizacji i nie figurują w prowadzonych przez *Urząd* ewidencji zbiorników bezodpływowych i ewidencji przydomowych oczyszczalni ścieków, wywiązują się z obowiązków określonych w art. 5 ust. 1 pkt 2 *ucpg*, a w przypadkach nie wywiązania się z tych obowiązków wydanie stosownych decyzji w tym zakresie.**
2. **Informowanie mieszkańców *Gminy* o jakości wody dostarczanej im do spożycia.**

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁴² Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 ze zm.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 4 lipca 2016 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Michał Nowak
Inspektor kontroli państwowej**

.....